

Porru-salda

BAKAR-IZKETA

Ignacio R. Nuñez Arizmendi-k

ISKRIBATUA

DONOSTIYAN

J. Muñoz-Baroja-en Moldiztegian

1927

ATV

15315

4-59167
F-59939

AV
15315

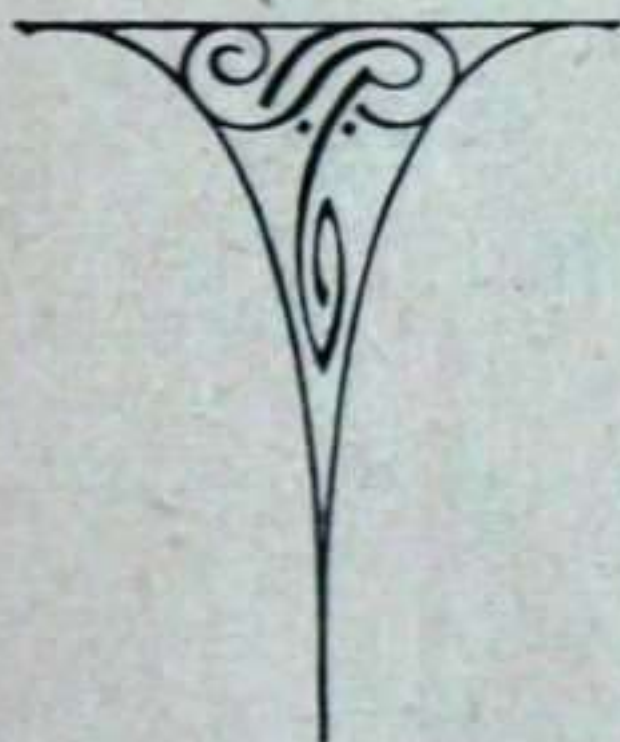
Porru-salda

BAKAR-IZKETA

Ignacio R. Nuñez Arizmendi-k

ISKRIBATUA

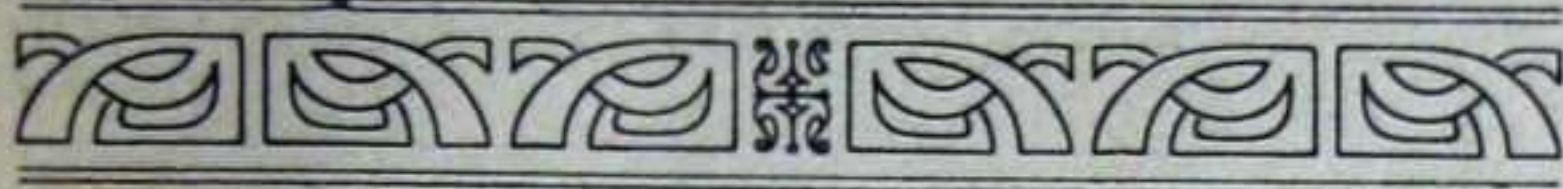

DONOSTIYAN

J. Muñoz-Baroja-en Moldiztegian

—
1927

PORRU-SALDA

BAKAR-IZKETA

Gela Spain bat iruditegian. — Prantzesa paiñen eraz jantzita azaldu bear du bakar-izketa esaten duanak; izkeran ere argi egertu bear du España'ko erdera ondo eztakian prantzesa dala izketan ari dana.

Señoj; Jespetable publico: Tengo el alto honoj de pjsentaj los tjes perjsonajes que han donado dan tudo le mondo, una gjan acontecimiento tje sensasional.

Aloj mon tjabajo señoj, cet de una gjande importancia ajtistica, jealmente no poj la elegansia de la vestimenta pojque tengo todavía dan la fjonteja todos los mios; chiquito maleta me bien pojque la cajactejizacion mimica a la pjonunciacion bask pouj mua sont gjan obstaculo e inconvenient.

Aloj mua he ajibado de Pajis pour Montoban, Toulouse, Apje, Bordeaux, Bayon, Biajitz, San Jean de Luz et le Enday... vualá.

Yo no sabo hablaj español, e non conose pli que tjua palabjas en bask... ce za... aloj... «mutuj-beltz» «bisaj-aundi» e «ajayua», e poj eso, señoj, cet muy difisil pouj mua.

Me bien espejo de la... de la... de la... (coman se dise pa) de la benevolensia del publico ilustrado e jespetable, una sinseja aceptación de mon travaill e yo soy siempje a la votja disposición; tuxuj a la votje Mesieu, Dame. Vualá.

JEOLIMO

Iruditegian lengo gela.—Gure baserritarrek bezela jantzita agertu bear du atal ontan, bakar-izketa esaten duanak. Barrutik asiko da izketan.

¿Yo?... ¿Yo?... ¿Yo?... Yo mas corrido que tu... ¿tu?... ¿tu?... ¿tu?... Bamos ombre, caballero, no me riga usted flanflinas; yo estaro mas que tu en toros partes, tartes y sirikartes.

¡Me choca salero! ¿Porque ser ingeles mea desiro pues que agamos apuesta porquel mas estaro partes que yo poco?

Yo estaro... yo estaro... yo estaro... Estaro en la Prantsia aserca la Ingalaterra en la biajasi6n de hijo.

Estaro gerrarte ondo en la Espa6a, Aizkorri, Aolar, en Flanflona y la San Sebastian Donostia.

Estaro traena Pello, txiki-erdi, lapur-menta, manyubia-menta, sesiyo y moxkor-menta.

Estaro praikasion, en praika de la maji6naria de la nueva xixtima en la inbentasion.

Estaro Azpeitia aizkol apustu de Atxumerriya y Elgoibar iridema con Bizkai6o.

Estaro en la Cuba, guardia sivill, errejimiento de la inpanteria cuarto botillones, con sarkento Bi6agres y arrantxo sin koipe y errasion sin bi6o.

Estaro Santo Kristo de Lezo, Amabirji6n de Arantzazuko, Iziar y Guardalupe.

Estaro veinte dias kartsel y cuarenta mixirikordia.

Estaro con kepe de mio, con ixkirbaos, notariaos y aogaos, en custion Difutasionaos y Ayuntamentos.

Estaro de opizio karfintero, alba6ilero, bota-kon-

pontzalle, ustar-gille, opill saltzalle y kantero en ilesia con organero buen voz.

Estaro sin mujer, con mujer y otra ves sin mujer y mejor.

Estaro sin dinero y tamien con diñero, poco tiempo, y agora tanpoco.

Estaro continuo buen umore.

¡Mundo, mundo!, ¿para que mundo?... ¿y para que diñero?... con diñero biño y con biño... ¡ai!... con biño naparra si buen humore; un poco txirriki tarraka y poco begi bixta; un mucho dinbili-danbala y Italianero y Inglaterra y Pranziano toro hablar. ¿E, Musiu? Didon... ¿Bu le bu gonbirar biño?...

PELLO TRAKU

Iruditegiyan lengo gela bera. Pello Traku euskaldunen eraz ondocho jantzita.

Guipuzkoako erriatako euskera nolakoa dan jakin bear nuala ba, ta or ibilli naiz erririk-erri bueltaka. ¡Mutillak! Danak ikasi nai dituanak bazeukak zer ikasia.

Azpeititik asi nintzan. ¿Zer aditu nituan nik an? (Azpeitiarrak bezela itzegiñaz) «Salchia diagu gaur ere. Tripia ondo izan ezkerro etziok ardura... ¿Ze arrayo eingoepa?... atxuak babie bakarrik ematen ziguk eta... ¿babie baño sopie obie, chuletie gañien duela?... Bai, amak emangoik sopa legorra. Aisak Iñasio... ¿nungo iskuak dituk aurten Sanisiotan? Bai Azpeitian bazekiagu zer dagon: prosezian Erretorien onduan ta gabeko amabitan taberna suluan... ¿Alaek eta... bai baña alare i... Aispitiarra beti Aispitiñ. ¡Ori dek sarrerie ein duena iskuak!... Errepayok Iñisio.

Irundarrak nere izketan asitzen zaizkitanian, ni dantzian. (Irundarrak bezela) «¿Ikusi uzu?... jegin dugu, ezin

dugu iñoiz bezela egin dirurik! Bertaku santu gutxi aldaretan Irunen. Irundarrak alkarrekiñ eziñ dire konpondu. Irandarrak langilliak dire biñon Donostiri ez diyote begiratzan ongi. Aberatsak baitere ta aundi egin nai, aundi egin nai.

Juan zaitezte *Bergarara*. (Bergararren antzera) «Berbetan ezbadakik ago isillik; aik ezdakite izketan ta guk ere ez berbetan... ¿Mesia ikusiuk ala?... ¿Zelatan dago Agrosiñ?... ¿Txapela barik zer dabillek gizona?... ¿Estuk pensatzen juisiñuan sartzerik ala?... Bergaran be ardaue ugari izan ezkerro ajola gichi iñoi.

Eta *Zumayarrak*. (Zumayarrak bezela itz egiñaz) «¿Zein gerola uste ete du orrek.. ¿ederki emane! Ara Domanuel katalujuakiñ non tzioken... ¿Itxaso aundiya altziok barruan, i?... ¿Usarruenea guasen!... ¿Getarira zertara juan bear dek mutill?... ¿masallekon bat artuko dek!.

¿Eta *Ayearrak*? (Oyen antzera) «Achurreen gogotik egin dare badaukagu pranko lan, Echekuandree. ¿Goi-zeko iruretan atera giñan astook aurreen artuta gari ipiñtzea, Echekoandree! Ook istilluuk ikusi ditugu... ara ba; gure basoon ertzeen egiña dago muarriya eta geneuntzen erreka chindurkak partitzen du illarragorrikoo eta guree, eta ez genauke nai okerrik, orrá. Artook ezerezeen gelditu zaikiku aurten; arbiik pulamentu eskaseen datoz; gariik ere iñoiz bai obeek. Aur-tengo neguun gure aldeko nekazariik istillu gogorren dare. Sortzi-iñ beiñ bakarrit ardoo eranda pasa beerko».

¿Eta *Seguran*? «Seguran len ziren gizonak; ez oraiñ... jene ta! ¿Zeamatio altzatoz? ¿Mielinok zer diyo? Aspal-dian etxe-aldetik zera, Maisepa... Seguratio ezer ez dezuba eramango... ¿kuanto? Tarte ta lukaikeek bai beñepen».

¿Eta *Oyartzunen*? «¿Ez altzute joan ber Sanistebanetan? Kastrokiñ egondu altza? Altzibartik Iturriotza

pasatu gara. Gañuak orra, Oyartzunen ezdugu orain beltzik, denak zuritu dira... ¡Arrozela priskua!».

JOSE BURRUNTZI

Orain ere lengo gela iruditegiyan. Jose azalduko da lastozko chapel ta esku makilla berekin dituala, ondocho jantzita. Jostunak ibiltzen dituzten gai ta tresnak izendatzean, emakumien antzera itzegin bear du.

¡Jesus Mariya ta José! Nere biyotza gaztan bera baño beraago jarri zait; urtu biar du; len biguña nuben eta orain badijuakit samurtasunaren poderioz goitik bera isuriyaz. ¿Nik zer egiñ bear det? ¡Nere andregai Joñepa, eta berak diyonez nobiya Pepita!... Donostira etorri nintzanarekiñ batera sartu zizkidan bi begiyak nere begiyetatik barrena gibela ta baria pasa ta biyotzeraño eta egiya aitortzen dizutet... lapa banu errezagu libratuko nuke.

Baña bera piñagua izan baratzubiya baño, ta ni, diyonez, bastua, ordinariyua eta pindu egin nai nau *tal para cual* izateko. Donostiko Alkatiak baño obeto omen daki erderaz eta euskeraz berriz denetan elegantiena.

Piskat berandu antxea etortzen bada, esaten dit: *Dispensatu molestiya*. Eta gero galdetzen dit: *¿ez alnago polla elegantia ta sinpatika?* Nere euskera zarra omen da... ara: Kankallua, eta berak erakutsiko omen dit euskera berriya palabra elegantiekiñ, baskuentzez, kastillanoz baño fazillago egiten omendu eta... de por sí aprenditu omen zuan kastillanoz. Perfectamentian bizituko omen gera, korasoi blanduan paresera demostratzen diyotelako kontratiemporik ez bada. «Te quiero» rik esaten ez omendakit eta deberas manifestatzeko balorerik ez omen daukat.

Jostuna da, berak diyonez modista, oso lista, eta

400
30

nik ez dakit baña iruritzen zait modisto egin nauela oraiñchen; nastu dit oso buruba, bere modisteri eta konfesiyoiko kontuakiñ... Batzuetan dakar, *bolante raso de tul con entre dos lila*; bestetan, *tersiopelo de piqué con gasantes de bola*... Gaur goizekua *pechero-bez de museliña y bolero de canesu*. Lengo igandekua ez naiz gogoratzen... ¡a bai! *estilo printzesa con velos plotantes*... Oraiñ egiñ biar omendu berriz *bluson de caracoles con plekos de pespuntos*. Badaki seguru zintura eta kaltzaua apretatu ta tiesa pasiatzen, peinauan berriz enkañonamentu eta graziosidadezko rizuak por menore gusiyakiñ rape barruan duela ateratzen... Baña auek ez dira ezer... atzo esantziran, erregaliya egin biar niyonian *los rus* erosteko, *sombrallus de espris ta golpes de pasamaneria*. ¿Golpes? Artu bearko ditu txorakeri oyek usten ez baditu.

Baña ¿zer ari naiz ni? Auek ez dira neretzako kontuak. Ta ezta zuentzako ere. Barkatu bada, jaunak, ta nere andregaiak esango lukeana: Perdonatu nere palta grandeak eta aplauditu unanimenfian.

